

Kavram Karikatürleriyle Yapılan Öğretimin İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Konuşma Becerilerine Etkisi

Muamber Yılmaz ¹, Zehra Yaşar Sağlık ², Ömer Faruk Kadan ³

Öz

Bu araştırmanın amacı, kavram karikatürleriyle yapılan öğretimin ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara il merkezindeki bir devlet okulunun deney ve kontrol grubu olarak iki farklı şubesinde yer alan 58 3. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada öntest - sontest kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Deney grubundaki öğrencilere kavram karikatürleriyle, kontrol grubundaki öğrencilere ise mevcut öğretim programı ile konuşma eğitimi verilmiştir. Deney grubundaki öğrencilere haftada 5 saat olmak üzere toplamda 25 saat konuşma eğitimi verilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği" kullanılmıştır. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinden elde edilen verilerin analizi için ise Shapiro-Wilk, Mann Whitney U, İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemeler t-testi, Kovaryans Analizi (ANCOVA) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kavram karikatürleri ile öğretim yapılan gruptaki öğrencilerin konuşma becerilerinin "dil ve anlatım", "içerik" ve "sunum" boyutlarında anlamlı şekilde daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Konuşma
Konuşma Becerisi
Kavram Karikatürü
Mevcut Öğretim Programı
Öğrenci

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 05.12.2019
Kabul Tarihi: 04.02.2021
Elektronik Yayın Tarihi: 02.03.2021

DOI: 10.15390/EB.2021.9259

Giriş

İnsan doğası gereği toplum içerisinde yaşamaya ve toplumdaki diğer bireylerle iletişim kurmaya ihtiyaç duymaktadır. İletişim duygusu, düşünce ve fikirlerin karşı tarafa en kısa yoldan, anlaşılır bir şekilde aktarılması ve karşılıklı anlaşmanın sağlanabilmesidir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2007). Bu yönüyle bakıldığında insanın bu anlaşmayı sağlaması için her şeyden önce kendini başkalarına ifade etmesi, onlarla etkileşime geçmesi yani konuşması gerekir. Bir duygu ve düşünce alışverişi olan konuşma, günlük hayatımızın bir parçasıdır. İnsanlar arasındaki iletişimin çoğu, konuşma yoluyla gerçekleşmektedir.

Konuşma yetisi doğuştan gelir ancak plânlı ve sistemli bir eğitim süreciyle doğru ve güzel konuşmanın koşulları okulda beceri haline getirilmeye çalışılır ve etkili konuşma becerisi ancak eğitim süreciyle çocuklarda davranış haline getirilir (Şahin, 2015). Özbay'a (2005) göre eğitim öğretim kurumlarındaki konuşma derslerinin genel hedefi; öğrencilere duygu, düşünce, hayal ve istekleri dil kurallarına bağlı kalarak ve etkili bir şekilde anlatma becerisi kazandırmaktır. Bu hedef doğrultusunda, konuşma becerisinin etkin bir şekilde kullanımı ve kendini eksiksiz ifade edebilen bireylerin

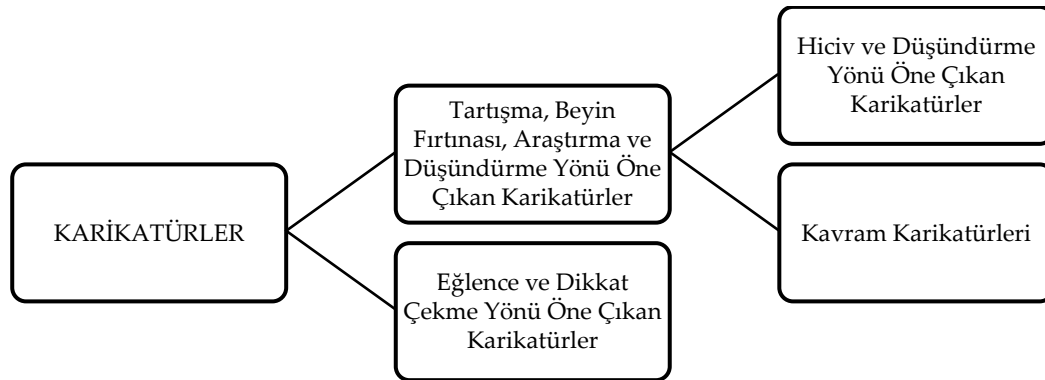
¹ Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, muammeryilmaz66@gmail.com

² Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkiye, zyasar1410@gmail.com

³ Mustafa Kemal Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, Türkiye, farukkadan@hotmail.com

yetiştirilmesi öğretmenlerin sorumluluğundadır. Konuşma becerisinin kalıcı bir biçimde kazandırılması için öğretmenlerin sınıf içi ve sınıf dışı çeşitli etkinlikler yaptırması gerekmektedir.

Görsel materyallerin kavramlarla birleştirilip bir öğretme tekniği olarak çocuklara sunulması, konuşma becerisi kazandırma yollarından biridir. Konuşma becerisini geliştirecek etkinliklerden biri de öğrencilerin karikatürler üzerinde konuşmalarını sağlamaktır. Görsel bir malzeme olan karikatürler, ilgi çekici olması nedeniyle karikatürü inceleyenlere, üzerinde düşünme ve tartışma fırsatı sunmaktadır. Günümüzde gazete, televizyon, dergi, afiş ve ders kitapları gibi farklı yerlerde kullanılan yaygın bir sanattır (Özer, 1985). Mizahın etkin bir şekilde kullanıldığı yerler olarak özellikle psikolojik etkileri bakımından öğrenim ve öğretimde önemli etkilere sahiptir (Uğurel ve Morali, 2006). Millî Eğitim Bakanlığı ilk kez 2004 yılında ilköğretim okullarının Türkçe ders programlarında görsel okuma içinde “Karikatürde verilen mesajı algılar” ifadesiyle bu sanatın varlığına işaret etmiştir (Özer, 2007). Son yıllarda eğitim ortamlarında kavram karikatürlerinin de varlığına işaret edilmeye başlanmıştır. Kavram karikatürleri ilk kez 1992 yılında Keogh ve Naylor tarafından fen eğitiminde hizmet içi kurslara katılan öğretmenlerin yeni yollar bulma ihtiyacını karşılamak için geliştirilmiştir (aktaran Van der Mark, 2011). Naylor ve Keogh (2000) kavram karikatürlerini, günlük hayattaki fen bilgisine ilişkin bir dizi görüşü ortaya koyan karikatür türü çizimler olarak tanımlamıştır. Kavram karikatürleri kimi zaman karikatürler ile karıştırılmaktadır ama kavram karikatürleri mizah kavramını içermemektedir (Ocak, Islak ve Ocak, 2015). Mizahi unsurlar barındırmamaları ve abartıya kaçmamaları karikatürlerden ayrılan temel özelliğidir (Güler, 2010). Kavram karikatürleri; karikatürlerin tartışma, beyin fırtınası, araştırma gibi yönlerinin öne çıktığı bir türüdür. Buna ilişkin bir sınıflandırma Şekil 1’deki gibidir.

Şekil 1. Kavram karikatürlerinin yer aldığı bir sınıflama (Durmaz, 2007).

Kavram karikatürleri; bilimsel bir olayı karikatürler yardımıyla anlatan, olaya farklı bakış açıları getiren görsel araçlardır (Coll, 2005; Keogh ve Naylor, 1999; Naylor, Downing ve Keogh, 2001; Stephenson ve Warwick, 2002). Eğitim alanında diğer karikatür çeşitlerinden daha kullanışlı, etkili ve asıl amaca hizmet eder nitelikte olmasından ötürü daha çok tercih edilmektedir (Güler, Çakmak ve Kavak, 2013). Kavram karikatürleri öğrenme sürecinde sağladığı faydalardan hareketle birçok eğitim araştırmasına konu olmuştur. Bu araştırmaların büyük çoğunluğu kavram karikatürlerinin eğitimde kullanımına ilişkin müdahaleli çalışmalardır. Konuyla ilgili çalışmalar genel olarak incelendiğinde, özellikle matematik, fen bilimleri, tarih ve sosyal bilgiler gibi alanlarda kullanıldığı ve daha çok ortaokul düzeyindeki öğrencilerle gerçekleştirildiği görülmektedir. Araştırmaların sonuçlarından hareketle kavram karikatürlerinin; kavram yanlışlarını belirleme ve gidermede (Atılğanlar, 2014; Demir, 2008; Yıldız, 2008), öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirmesinde (Arıkurt, 2014; Meriç, 2014), öğrenci başarısı ve motivasyonunu artırmada (Arıkurt, 2014; İnel, 2012; Sayın, 2015), sınıf içi tartışma ortamı yaratmada, öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamada etkili olduğu söylenebilir.

Dabell (2008) kavram karikatürlerinin; öğrencilerin mevcut bilgi ve düşüncelerinin ortaya çıkarılmasını sağladığını, düşünceleri sorgulatarak ve derinleştirerek ayrıntıya girmeyi kolaylaştırdığını, alternatif bakış açıları sunduğunu, tartışma ortamı oluşturmak için bir uyaran olarak kullanıldığını, öğrencilerin kavram yanlışlarını ortaya çıkardığını ve giderdiğini, onları araştırmaya yönlendirdiğini, katılım ve motivasyonu artırdığını ve bir konuyu özetleme ya da tekrar etmeye

yardımcı olduğunu ifade etmiştir. Kavram karikatürleri sayesinde öğrenciler fikirlerini tartışabilir, düşüncelerini dile getirebilir, önerilerde bulunabilir, akranlarını sorgulayabilirler. Konuyla ilgili Şengül ve Aydın (2013) kavram karikatürleri ile öğrencilerin sınıf ortamında kendi düşüncelerini rahatlıkla ifade edebileceklerini ve kendi düşüncelerini çoğulcu bakış açılarıyla karşılaştırarak düşüncelerini yeniden yapılandırma şansı bulabileceklerini ifade etmiştir. Yine, Chin ve Teou (2009) kavram karikatürlerinin öğrencilerin sahip oldukları yanlış fikirleri, kendileri yerine karikatürde yer alan karakterlere bağlayabilecekleri için kişisel bir bakış açısını çok rahat biçimde ifade edebileceklerini belirtmiştir. Kavram karikatürlerinin, öğrencilerin tepkilerini değerlendirmede faydalı araçlar olduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Alerby, 2003; Kinchin, 2004; McDonough, 2002; Sexton, 2010). Öte yandan, kavram karikatürlerinin, öğrencilerin bir grup içerisinde uyum içinde çalışmalarını ve birbirleriyle etkileşimde bulunmalarını sağladığı iddia edilmiştir (Steininger, 2014). Benzer şekilde, kavram karikatürlerinin öğrencilerin tartışma ve soru sorma becerilerini kullanabildikleri öğrenme ortamlarının oluşturulmasında etkili bir araç olduğu ifade edilmiştir (Naylor, Keogh ve Downing, 2007). Bunun yanında, kavram karikatürlerinin, öğrenme sürecinde öğrencilerin motivasyonlarını artırdığını belirten araştırmalara da rastlamak mümkündür (Dalacosta, Kamariotaki-Paparrigopoulou, Palyvos ve Spyrellis, 2009; Keogh, Naylor ve Wilson, 1998; Long ve Marson, 2003; Lou, Shih, Tseng, Diez ve Tsai, 2010; Naylor ve Keogh, 1999).

Öğrenme ve güdüleme kuramlarına göre canlı, farklı ve ilgi çekici şekil ve simgeler, zihinde daha çabuk yer bulmakta ve geri çağrılmaları daha kolay olmaktadır (Korucu, 2009). Kavram karikatürleri doğrudan görme duyusuyla ilişkili olduğu için öğrencilerin ilgisini çekmekte ve farklı fikirleri tartışma fırsatı sunmaktadır (Göksu, 2014). Bu nedenle kavram karikatürleri, bir kavram, durum veya eylemle ilgili tartışma başlatmak ve öğrencileri sorgulamaya yönlendirmek amacıyla eğitim-öğretim ortamlarında kullanılmaktadır (Evsen, 2013). Öğrenme ortamında kullanılmasının bir diğer nedeni ise sınıf içi tartışmaları kısa sürede başlatabilmesi, böylece öğretmenin tartışma ortamını oluşturabilmek için fazladan bir çabaya ihtiyaç duymaması; öğretim öncesinde hangi düşünceye sahip olursa olsun tüm öğrencilerin aynı araştırma yöntemini kullanabilecek olmasıdır (Kabapınar, 2005). Bununla birlikte kavram karikatürlerinin, öğrencilerin bilgilerinin sorgulanması ve onların kavram yanlışlarının açıklanması amacıyla kullanılacağı belirtilmiştir (Kusumaningrum, Ashadi ve Indriyanti, 2018). Diğer taraftan, konunun görselleştirilmesinde, öğrencilerin derse aktif biçimde katılmalarında ve fikirlerini gerekçelendirmelerinde oldukça etkili materyallerdir (Morris, Merritt, Fairclough, Birrell ve Howitt, 2007). Kavram karikatürlerinin öğretilcek konu ile ilgili görsel öğeler içermesi, öğrencilerin konuya ilgisini artırmakta ve onların eğlenerek öğrenmelerini sağlamaktadır (Balım, İnel ve Evrekli, 2008). Ayrıca, öğretim sürecinde öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerinde etkili olduğunu belirten araştırmalar da bulunmaktadır (Dweck, 2000; Yin, Bing ve Zakariya, 2016).

Kavram karikatürlerinin eğitim ortamlarında sağladığı faydalara rağmen okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi temel dil becerilerinin gelişimini amaçlayan Türkçe eğitimi alanında sınırlı sayıda çalışmaya konu olduğu görülmektedir (Akkaya, 2011; Dönmez, 2013; Soy, 2019). Özellikle Türkçe eğitiminde ihmal edilen konuşma becerisi açısından kavram karikatürlerinin kullanılmasıyla ilgili kuramsal çalışmalar (Doğan, 2009; Kurudayıoğlu, 2003; Özbay, 2005) olsa da ilkökul düzeyinde doğrudan kavram karikatürlerinin merkeze alındığı müdahaleli bir çalışmaya rastlanmamıştır. Alanyazın incelendiğinde, Koç Akran ve Kocaman'ın (2018) karikatüre dayalı öğrenme öğretme modelinin, okul öncesi çocukların konuşma ve dinleme becerilerine etkisini incelediği belirlenmiştir. Demirci (2019) ise konuşma becerisi üzerine yaptığı çalışmasının belirli aşamalarında kavram karikatürlerine yer vermiştir. Benzer şekilde Kuru (2013a, 2013b), çalışmalarında akıcı konuşma becerisi kazandırmak amacıyla kavram karikatürleri üzerinde konuşma etkinliklerine yer vermiştir. Konuyla ilgili Özbay (2005) "ana dili eğitiminde konuşma becerisini geliştirme teknikleri" adlı kuramsal çalışmada, konuşma yeteneğinin geliştirilmesine yönelik örnek aktivitelerden bahsederken resim, grafik veya karikatür üzerine konuşmanın konuşma becerisini geliştirmeye yönelik bir aktivite olduğundan bahsetmiştir. Kurudayıoğlu (2003), konuşma becerisini geliştirecek etkinlikleri; örnek konuşma yapma, soru sorma, anı, gezi, masal öykü anlatımı ve okunan bir yazının sınıfta anlatımı, tahmin etme, sınıflandırma, ilgilendirme, gruplandırma çalışmaları, hayal kurma, tartışma, söz korusu, dramatisasyon, grafik, resim veya karikatürler üzerine konuşma, betimleme ve tahlil, beyin fırtınası,

sesleri doğru ve etkin kullanma, tekerleme ve oyun etkinlikleri şeklinde sıralamıştır. Son olarak Doğan (2009), konuşma becerisine yönelik sınıf ve Türkçe öğretmenlerinin derslerinde uygulayabilecekleri etkinliklere örnek olarak kavram karikatürlerini vermiştir.

Konuşma, öğretmenler tarafından önemli bir beceri olarak görülmesine rağmen uygulamada konuşma becerisine yönelik yapılan etkinlikler sınırlıdır. Konuşma etkinliklerinin, zengin bir öğretme aracı olan kavram karikatürleriyle gerçekleştirilmesinin, öğrencilerin düşüncelerini ifade etmede, derse aktif katılımlarını sağlamada son derece etkili olacağı düşünülmektedir. Kavram karikatürlerinin birden fazla özelliğe sahip olması konuşma becerisi için uygulanabileceğinin göstergesidir. Gerek konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin yer aldığı kuramsal çalışmalar gerekse kavram karikatürlerinin öğrenme öğretme sürecinde öğrencilere sağladığı faydalar göz önünde bulundurulduğunda, kavram karikatürlerinin öğrencilerin konuşma becerileri üzerinde nasıl bir etki yaratacağı, sınıf içi uygulamalarda öğretmenlere alternatif bir konuşma etkinliği aracı olup olmayacağı araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Buradan hareketle, araştırmada kavram karikatürlerinin konuşma becerisi üzerindeki etkisinin deneysel olarak ortaya konulmasına gerek duyulmuştur. Kavram karikatürlerinin, konuşma becerisi üzerindeki etkisinin deneysel olarak tespit edilmesi hem kuramsal hem de uygulamaya dönük çalışmalara yol gösterici olacaktır.

Bu çalışma, anadili eğitiminin temel zeminini oluşturan konuşma becerisine odaklanması nedeni ile önemlidir. Yine, konuşma becerisini geliştirmek için tasarlanmış herhangi bir iyileştirici öğretim programının içeriğine katkı sağlayacak olması, araştırmayı önemli kılan bir başka nedendir. Son olarak, çalışmanın kavram karikatürlerinin ilkökul üçüncü sınıf Türkçe derslerinde etkin bir şekilde kullanımına yönelik uygulama örneği sunması bakımından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kavram karikatürleriyle yapılan öğretimin ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisini incelemektir. Araştırmada bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kavram karikatürleri ile yapılan öğretimin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun sontest puanları üzerinde anlamlı farklılık var mıdır?
2. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinin “dil ve anlatım”, “içerik” ve “sunum” alt boyutundan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin almış oldukları sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, gerçek deneme modellerinden öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel model deneysel işlemin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin test edilmesiyle ilgili, araştırmacıya büyük bir istatistikî güç sağlamakta, elde edilen bulguların sebep-sonuç bağlamında yorumlanmasına imkân tanımaktadır (Büyüköztürk, 2011). Bu nedenle araştırmada yarı deneysel çalışma yöntemi tercih edilmiştir. Uygulamadan önce yapılan öntest sonucuna göre birbirine benzer özellik gösteren sınıflar arasından biri deney diğeri kontrol grubu olarak yansız bir şekilde atanmıştır. Deney grubunda dersler, kavram karikatürleriyle gerçekleştirilirken kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu araştırmanın amacı doğrultusunda kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, süre ve masraf bakımından sıkıntılı olan durumlarda araştırmaya hız ve kolaylık kazandırması yönünden uygun, araştırmacıya yakın olan ve rahat ulaşılabilen kişilerin seçildiği örnekleme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılı ikinci yarısında Ankara ilinde bir devlet okulunun iki farklı şubesinde (3/A-3/C) öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma grubunda 58 öğrenci yer almaktadır. Bu öğrencilerden 30'u deney, 28'i kontrol grubunda bulunmaktadır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	Deney Grubu		Kontrol grubu		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Kız	14	46.7	12	42.9	26	44.9
Erkek	16	53.3	16	57.1	32	55.1
Toplam	30	100	28	100	58	100

Konuşma becerisinin ölçülmesi zor ve zaman alıcı olması nedeniyle uygulama yapılan okuldaki bütün 3. sınıf öğrencilerine öntest uygulamak yerine ilgili okulun okul müdürü ve 3. sınıf öğretmenlerinin önerileri doğrultusunda yalnızca iki sınıfa öntest uygulanmıştır. Öntest için hazırlanan sorular üzerinde konuşan öğrencilerin konuşmaları Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğine göre puanlanmıştır. Öntest puanlarına göre şubeler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla ilişkisiz (bağımsız) örneklem için t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda konuşma becerisi açısından şubeler arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiş ($p=.696$), seçkisiz atama yoluyla 3/A şubesi deney, 3/C şubesi ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının konuşma becerisi bakımından denkleğinin yanı sıra ikincil değişkenler bakımından da denkleğinin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Bu amaçla, sınıf öğretileri ve okul yönetiminden araştırmada yer alan grupların akademik başarılarına ilişkin bilgiler alınmış, araştırmanın tüm süreçleri her iki grup için benzer koşullarda gerçekleştirilmiş, gruplarda yer alan katılımcıların sosyoekonomik düzey, cinsiyet, sınıf mevcudu gibi özelliklerinin benzer olmasına dikkat edilmiş, olası katılımcı kaybı ihtimaline karşı katılımcı sayısı yüksek tutulmuş, her iki grupta veri toplama sürecinin yansız olarak gerçekleştirilmesine özen gösterilmiş, katılımcıların öntest amacıyla kullanılan konuşma sorularına karşı aşına olabilme ihtimallerine karşı öntest etkisini en aza indirmek için sontestte yeni konuşma sorularına yer verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri "Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği" (KBDR), öğrencilerin üzerinde konuşmalarını sağlayacak "Öntest-Sontest Soruları" ve "Kavram Karikatürleri" aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için kullanılan KBDR ve kavram karikatürleri araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, veri toplama araçlarının geliştirilmesine ilişkin bilgiler başlıklar halinde aşağıda verilmiştir:

Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinin Geliştirilmesi

Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında konuşma becerilerini ölçmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu rubriğin maddeleri Türkçe Dersi Öğretim Programı¹ (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2015) 3. sınıf sözlü iletişim kazanımları ve ilgili literatür taranarak oluşturulmuştur. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinde yer alan maddeler öğrencilerin konuşma becerileriyle ilgili kazanımları dikkate alınarak "dil ve anlatım", "içerik" ve "sunum" olmak üzere üç boyutta sınıflandırılmıştır.

Rubriğin oluşturulma sürecinde ilk olarak alanyazında konuşma becerilerini değerlendirmek amacıyla geliştirilen konuşma becerisi gözlem ve değerlendirme formları (Aykaç, 2011; Bulut, 2015; Erdem, 2012; Gürhan, 2013; Kartallıoğlu, 2015; Maden, 2010; Orhan, 2010; Öztürk, 1997; Sallabaş, 2011; Sargın, 2006; Temizkan ve Atasoy, 2016; Yüceer, 2014) incelenmiştir. Konuşma becerisini hedef alan ölçme araçları hem adlandırma hem de beceri alt boyutları bakımından farklılıklar göstermektedir. Adlandırma bakımından sözel anlatım, gözlem formu, konuşma becerisi gözlem formu, konuşma

¹ Bu çalışmanın uygulaması 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirildiğinden 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı esas alınmıştır.

becerisi puanlama anahtarı gibi isimler kullanılırken, becerilerin alt boyutları bakımından ise konuşma düzeni, dil bilinci ve konuşmacının psikolojik durumu (Sargın, 2006); organizasyon, içerik, genel sunu durumu, dil kullanımı, konuşma estetiği, beden dili ve materyal desteği (Akyol, 2016) gibi isimler kullanılmaktadır. Bu çalışmada kullanılan Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinin “dil ve anlatım”, “içerik” ve “sunum” alt boyutları MEB (2006) Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan “Konuşma Becerisini Değerlendirme Formu” ve Temizkan’ın (2009) “Konuşma Becerisine Yönelik Akran Değerlendirme Formu” dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Oluşturulan rubrikte 30 taslak madde yer almaktadır. Taslak rubriğin kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla uzman değerlendirme formundan yararlanılmıştır. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Türkçe eğitimi alanında çalışan 5 akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda maddenin rubriğin alt boyutlarının herhangi birine uygun olmaması ve maddelerin birbiri ile binişik olması nedeniyle 2 madde çıkartılmış, maddelerin açık ve anlaşılır olmaması, ifade bakımından yetersiz olması, maddenin farklı bir alt boyutta yer alması gibi gerekçelerle 4 madde rezive edilmiş ve uzman görüşüne tekrar sunulmuştur. Uzmanlar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucu Lawshe (1975) tekniğinden yararlanılarak kapsam geçerlilik indeksi hesaplanmış ve 1 olarak bulunmuştur. Kapsam geçerlilik indeksi 0.99’ dan büyük olduğu için geliştirilen rubriğin kapsam geçerliliğinin yüksek olduğu ifade edilebilir (Lawshe, 1975). Rubriğin güvenilirlik çalışması çerçevesinde deney ve kontrol grubunda yer alan 58 öğrencinin öntest konuşmaları iki araştırmacı tarafından aynı anda puanlanmıştır. Puanlamalardan elde edilen cronbach alfa güvenilirlik katsayısına bakılmıştır. Rubriğin bütünü için cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .835 bulunmuştur. Bu değer, araştırmacılar tarafından geliştirilen Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriğinin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Uzman görüşleri doğrultusunda “dil ve anlatım” boyutunda 8, “içerik” boyutunda 8 ve “sunum” boyutunda 12 olmak üzere toplam 28 maddeden oluşan rubriğe son şekli verilmiştir. Rubrikten alınabilecek en düşük puan 28; en yüksek puan 140 olarak belirlenmiştir.

KBDR şu şekilde puanlandırılmıştır:

- Hiç Gözlenmedi: 1 puan
- Gözlenmedi: 2 puan
- Kısmen Gözlendi: 3 puan
- Gözlendi: 4 puan
- Tamamen Gözlendi: 5 puan

Öntest-Sontest Sorularının Oluşturulması

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma becerilerini değerlendirmek amacıyla öğrencilerin üzerinde konuşma yapacakları konulara ihtiyaç duyulmuş ve bu ihtiyaç doğrultusunda ilkökul 3. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabından öğrencilerin daha önce işledikleri konulardan yararlanılarak 30 adet öntest, 34 adet sontest sorusu hazırlanmıştır.

Uygulama esnasında öntest sorularından 6 tanesi üzerinde öğrencilerin konuşmakta zorlandığı görülmüş, bu nedenle öğrencilere yeni bir soru çektirilip onun üzerinde konuşmaları istenmiştir. Öğrencilerin öntestte konuşmakta zorlandığı 6 soru son testte çıkarılmış kalan 24 soruya ek olarak 10 adet yeni soru eklenmiş ve 34 adet sontest sorusu elde edilmiştir. Yeni eklenen sorular kavram karikatürleriyle konuşma etkinliği yapılan “Sağlık ve Çevre” temasında yer alan sorulardır. Sonteste eklenen 10 sorunun 4’ü öyküleyici metin (Ece’nin Sevinci), 3’ü bilgilendirici metin (Sağlık), 2’si şiir (Çevremiz) ve 1’i dinleme metni (Küçük Mavi Balık Akvaryumda) hakkındadır.

Araştırma sürecinde kullanılan örnek öntest-sontest soruları şunlardır:

- ✓ Okuldaki kurallara niçin uymalıyız? Okul kurallarına uymazsak neler olur?
- ✓ Öğretmenlerimizi niçin sever ve sayarız?
- ✓ İleride hangi mesleği seçmeyi düşünüyorsunuz? Niçin?
- ✓ Kişisel eşyalarınızı kullanırken nelere dikkat ediyorsunuz?

Kavram Karikatürlerinin Geliştirilmesi

Kavram karikatürleri 3. sınıf Türkçe dersi “Sağlık ve Çevre” temasına göre hazırlanmıştır. Temada geçen “Ece’nin Sevinci”, “Çevremiz”, “Sağlık”, “Temizlik” ve “Küçük Mavi Balık Akvaryumda” okuma parçalarının içerikleri baz alınıp kavram karikatürleri ToonDoo karikatür aracı kullanılarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Temada yer alan metinlere uygun karikatürlere ulaşılamaması, ulaşılan karikatürlerin ise birbiriyle ve metinlerle uyum içinde olmaması gibi nedenlerle kavram karikatürlerinin bütüncül bir yaklaşımla araştırmacılar tarafından oluşturulmasına karar verilmiştir.

Kavram karikatürleri öğrencilerin seviyelerine ve temada yer alan kazanımlara uygunluğu bakımından Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe eğitimi alanında çalışan 1 öğretim üyesi ve 2 sınıf öğretmeninden; yine kavram karikatürlerinin görsel açıdan uygun olup olmaması bakımından Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri eğitimi alanında çalışan 2 öğretim üyesi ve 1 görsel sanatlar öğretmeni uzman görüşü alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda karikatürler kazanımlara uygunluk, içerik, uyumluluk, tutarlılık, karakterlerin seçimi, büyüklük-küçüklük, renk vb. bakımlardan revize edilmiştir. Oluşturulan kavram karikatürleri ile deney grubundaki öğrencilere 5 hafta süreyle haftada 5 saat olmak üzere toplamda 25 saat eğitim verilmiştir.

Çalışma süresince 34 adet kavram karikatürü kullanılmıştır. Karikatürlerin içerikleri aşağıdaki konulardan yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu konular şunlardır:

Sağlık, hayvan sevgisi, sağlıklı ve dengeli beslenme, kişisel temizlik (kulak, el ve yüz, vücut, diş), çevreyi koruma ve güzelleştirme, çevre temizliği, anne babaya yardım, mevsime uygun giyinme, spor yapma, uyku düzeni, ses ve görüntü kirliliği.

Çalışma kapsamında kullanılan kavram karikatürlerine ilişkin örnekler Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Çalışma kapsamında kullanılan örnek kavram karikatürleri

DeneySEL İşlem

Uygulama öntestinin uygulanması, kavram karikatürleri ile yapılan konuşma etkinlikleri ve geri bildirimlerin verilmesi, sontestinin uygulanması olmak üzere üç aşamada gerçekleşmiştir.

Öntest için hazırlanan sorular bir kutuya koyulmuş öğrencilerden bir tanesini rastgele çekmeleri istenmiştir. Her öğrenci kutudan çektiği soru hakkında konuşmuştur. Konuşan öğrencinin anlatımının tamamlandığı düşünüldüğünde diğer bir öğrenciye ve yeni bir soruya geçilmiştir. Konuşma sırasında diğer öğrencilerin konuşmacıyı dinlemeleri sağlanmıştır. Konuşmalar gerekli izinler alındıktan sonra video kamera ile kayıt altına alınmış, ikinci yazar ve bir alan uzmanı tarafından KBDR’ye göre değerlendirilmiştir. Öğrencilerin öntest başarı puanlarına göre aralarında anlamlı fark bulunmadığı anlaşılmış, bu iki sınıftan biri deney diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Deney ve kontrol grupları belirlendikten sonra dersler deney grubu ile kavram karikatürleri kullanılarak gerçekleştirilirken kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Deney grubunda dersler ilgili sınıfın sınıf öğretmeni gözetiminde ikinci araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Kontrol grubunda ise dersler sınıf öğretmenleri ile Türkçe Öğretim Programına göre gerçekleştirilmiştir. İlgili sınıf öğretmeni ile görüşülmüş, kontrol grubundaki derslerin sözlü iletişim kazanımlarına ve öğretmen kılavuz kitabında yer alan konuşma etkinliklerine yer verilerek işlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Araştırmacı bir ders gözlem amacıyla kontrol grubunda derse katılmıştır. Gözlem sonucunda öğretmen kılavuz kitabındaki konuşma etkinliklerinin okuma öncesinde derse hazırlık ve ön bilgilerin harekete geçilmesi amacıyla ve okuma sonrasında değerlendirme amacıyla kullanıldığı anlaşılmıştır.

Deney grubunda derslerin işlenişine yönelik örnek bir ders planı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Deney Grubunda Derslerin İşlenmesine Yönelik Örnek Ders Planı

BÖLÜM I	
DERS: Türkçe	SINIF: 3
TEMA: Sağlık ve Çevre	SÜRE: 40+40
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, soru cevap, tartışma
KULLANILAN ARAÇ VE GEREÇLER	Ders kitabı, bilgisayar, projeksiyon cihazı, kavram karikatürleri
BÖLÜM II	
KAZANIMLAR	
T3.1.1. Düşüncelerini ve duygularını ifade eden, seviyesine uygun cümleler kurar.	
T3.1.2. Akranlarıyla ve yetişkinlerle bir konuyu konuşur/tartışır.	
T3.1.2.1. Göz teması kurarak, işitilebilir bir ses tonuyla konuşur.	
T3.1.2.2. Konuşmalarında kelimeleri doğru telaffuz eder.	
T3.1.2.3. Konu dışına çıkmadan, önceden belirlenmiş kurallara uyarak konuşur.	
<i>Başkalarını dinleme, konuşmasında uygun hitap ifadeleri kullanma, başkalarının sözünü kesmeme, konuşmanın bitmesini bekleme, akış içinde söz alarak konuşmaya katılma vb.</i>	
T3.1.4. Topluluk önünde konuşur.	
ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ	
Uygulamaya başlamadan önce araştırmacı tarafından öğrencilere ders boyunca yapılacak konuşmalarda vurgu, tonlama, ritim, duraklama gibi konuşma kurallarına uymaları, kelimeleri doğru telaffuz etmeleri, konuşma esnasında gereksiz vücut hareketleri yapmamaları gerektiği hatırlatılmış, konuşmalarına açıklayıcı, destekleyici örnekler verebilecekleri söylenmiştir.	
Daha sonra metne hazırlık çalışmaları kapsamında öğrencilere “Evde yetiştirdiğiniz bitkiler nelerdir?” “Çevrenizde ne tür bitkiler görüyorsunuz?” şeklinde sorular sorarak derse karşı güdülenmeleri sağlanmıştır. Ardından konuyla ilgili “çiçek, büyüme, fide” anahtar kelimeleri tahtaya yazılmış öğrencilerin kelimelerle ilgili bilgileri tespit edilmeye çalışılmıştır.	
Ardından araştırmacılar tarafından “Ece’nin Sevinci” adlı metin için hazırlanan Şekil 3’deki karikatürler projeksiyon cihazı ile tahtaya yansıtılmıştır. Öğrencilerden bir süre karikatürleri incelemeleri daha sonra aşağıdaki sorulara cevap vermeleri istenmiştir.	
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Görmüş olduğunuz karikatürlerin konusu sizce ne olabilir? ◆ Karikatürdeki insanların yerinde siz olsaydınız ağacın altında aileniz veya arkadaşlarınızla hangi etkinlikleri yapmak isterdiniz? ◆ Doğadaki ağaçların varlığının insanlara ne gibi faydaları vardır? ◆ Size ağaç dikmenin boşuna yapılmış bir çalışma olduğunu söyleyen birine neler söylemek isterdiniz? ◆ Bir felaket sonucu dünyadaki bütün bitki türlerinin yok olduğu düşünülürse sizce neler olur? 	

Şekil 3. "Ece'nin Sevinci" adlı metin için oluşturulmuş örnek kavram karikatürleri

Gönüllü öğrencilerden başlamak üzere öğrencilerin karikatürler hakkında konuşmaları sağlanmıştır. Konuşma esnasında öğrenciler çeşitli betimlemeler yapmaları amacıyla araştırmacı tarafından yönlendirilmiştir. Daha sonra diğer karikatürler tahtaya yansıtılarak derse aynı şekilde devam edilmiştir.

Bütün öğrencilerin karikatürler hakkında konuşmaları sağlandıktan sonra "Ece'nin Sevinci" adlı metin öğrencilere önce sesli sonra sessiz olarak okutulmuştur. Metinle ilgili yapılması gerekenler tamamlandıktan sonra diğer metin ve karikatürlerle derslere aynı şekilde devam edilmiştir.

Kavram karikatürlerinden öğrencilerin metnin konusu hakkında ön bilgilerini okuma ortamına getirme, okuma için amaç oluşturma ve tahminler yapmaları amacıyla okuma öncesi çalışmalar kapsamında yararlanılmıştır. Uygulama esnasında öğrencilerin kavram karikatürlerinin ortaya koyduğu bakış açılarını tartışmaları sağlanmıştır. Araştırmacı ise bu tartışmalara rehberlik etmiştir. Öğrencilerin birbirleri ile düşünce ve görüşlerinin paylaşılması sağlanmıştır. Öğrenciler akranları ile etkileşim kurma ve fikir alışverişinde bulunma fırsatı yakalamıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler SPSS-20.0 programı kullanılarak çözümlenmiştir. İlk olarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin işlem öncesi KBDR'den aldıkları puanların denkliliğini test etmek için İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem t-testi kullanılmıştır. Daha sonra öğrencilerin KBDR'den aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Deneysel süreç sonunda deneysel işlemin etkililiğini test etmek amacıyla Kovaryans Analizi (ANCOVA) ve Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

Etik Konular

Etik boyuta yönelik olarak öncelikle Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Okul müdürü, sınıf öğretmenleri ve uygulama yapılan sınıflardaki öğrencilere uygulama hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Öğrencilerin konuşmalarının video kamera ile kayıt altına alınması konusunda da gerekli izinler alınmıştır. Son olarak, öğrenci ve okul bilgileri gizli tutulmuştur.

Bulgular

Araştırmanın alt problemlerine ilişkin analizlere geçmeden önce kayıp değer içeren veriler kontrol edilmiş, herhangi bir kayıp değer bulunamamıştır. Daha sonra deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin KBDR'den aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve bulunan sonuca göre parametrik veya parametrik olmayan istatistiksel tekniklerden hangisinin kullanılacağına karar verilmiştir. Araştırmada verilerin normal dağılıma uygunluğunu test etmek için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. Normallik testi sonuçlarına göre deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin öntest ve sontest puanlarının normal dağılım gösterdiği görülmüştür. ($p>.05$). Buna göre araştırmada öğrencilerin öntest ve sontestten aldıkları puanların analizleri parametrik testlerden Kovaryans Analizi (ANCOVA) kullanılarak yapılmıştır.

Araştırma probleminin daha ayrıntılı şekilde incelenebilmesi amacıyla araştırmada ölçme aracı olarak kullanılan KBDR'nin "dil ve anlatım", "içerik" ve "sunum" alt boyutlarının karşılaştırması yapılmıştır. Bu karşılaştırmanın ilk basamağı olarak deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin KBDR'nin alt boyutlarının sınıftan aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Uygulama sonrası "dil ve anlatım" alt boyutu konuşma puanlarının kontrol grubunda normal, deney grubunda normal dağılmadığı, "içerik" alt boyutu konuşma puanlarının hem deney grubunda hem de kontrol grubunda normal dağıldığı ve "sunum" alt boyutu konuşma puanlarının deney grubunda normal, kontrol grubunda normal dağılmadığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre KBDR'nin "içerik" alt boyutu konuşma puanları normal dağıldığından Kovaryans Analizi (ANCOVA), "dil ve anlatım" ve "sunum" alt boyutları konuşma puanları ise normal dağılmadığından Mann Whitney U Testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

"İlkokul 3. sınıf Türkçe dersinde, konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kavram karikatürleri ile yapılan öğretimin uygulandığı deney grubu ile mevcut öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunun sınıftan aldıkları puanları üzerinde anlamlı farklılık var mıdır?" şeklinde ifade edilen birinci alt problem için deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin öntest puanları kontrol altına alınarak sınıftan aldıkları puanlarının anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kovaryans (ANCOVA) analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarının Sınıftan Aldıkları Konuşma Puanlarına İlişkin Kovaryans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	Sd	KO	F	p	eta-kare η^2
Model	1.959	2	.979	12.438	.000*	.311
Öntest	.617	1	.617	7.838	.007*	.125
Grup	1.244	1	1.244	15.802	.000*	.223
Hata	4.330	55	.079			
Toplam	732.626	58				

* $p < .05$

Tablo 3 incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarının öntest puanlarına göre düzeltilmiş sınıftan aldıkları konuşma becerisi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F = 15.802$, $p = 0.00$). Bunun yanısıra gruplar üzerinde uygulanan deneysel işlemin konuşma becerisi üzerinde geniş etkiye ($\eta^2 = 0.22$) sahip olduğu söylenebilir. Bu sonuç, öntestler kontrol edildiğinde sınıftan aldıkları puanların %22'sinin kavram karikatürleri ile yapılan öğretimden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Belirlenen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Bonferroni çoklu karşılaştırmalar testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Son Test Puanlarına İlişkin Bonferroni İkili Karşılaştırmalar Test Sonuçları

Karşılaştırma	Ortalama Fark	SE	P	Bonferroni Düzeltilmiş 95% CI
DG ve KG	.294	.074	.000*	.146, .441
KG ve DG	-.294	.074	.000*	-.441, -.146

Not: DG = Deney Grubu, KG = Kontrol Grubu; * $p < .05$

Tablo 4 incelendiğinde kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ($\bar{X} = 3.78$), kontrol grubundaki öğrencilerden ($\bar{X} = 3.49$) ($MD = .294$, $SE = .074$, $p = .00$) daha başarılı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak kavram karikatürleri ile yapılan öğretimin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin mevcut programa göre uygulama yapılan kontrol grubundaki öğrencilere göre konuşma becerilerinin daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin “dil ve anlatım” ve “sunum” alt boyutu son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı parametrik olmayan istatistik yöntemlerden Mann Whitney U-testi ile sınanmış ve bulguları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarının Uygulama Sonrası Ölçeğin “Dil ve Anlatım” ve “Sunum” Alt Boyutlarından Alınan Puanların Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Grup	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	p
Dil ve Anlatım	Deney	30	35.33	1060.00	245.00	.006*
	Kontrol	28	23.25	651.00		
Sunum	Deney	30	36.28	1088.50	216.50	.001*
	Kontrol	28	22.23	622.50		

* $p < .05$

Tablo 5’e göre deney grubundaki öğrencilerin “dil ve anlatım” ve “sunum” alt boyutlarından aldıkları puanların sıra ortalaması ile kontrol grubundaki öğrencilerin “dil ve anlatım” ve “sunum” alt boyutlarından aldıkları puanların sıra ortalaması arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$). Buna göre, kavram karikatürleri ile yapılan öğretimin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin, KBDR’nin alt boyutu olan “dil ve anlatım” ve “sunum” boyutlarında, kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları ifade edilebilir.

Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin “içerik” alt boyutu öntest puanları kontrol altına alınarak son test puanlarının anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kovaryans (ANCOVA) analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test-İçerik Konuşma Puanlarına İlişkin Kovaryans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	SS	Sd	KO	F	p	eta-kare η^2
Model	2.748	2	1.374	6.295	.003*	.186
Öntest	1.711	1	1.711	7.840	.007*	.125
Grup	1.009	1	1.009	4.622	.036*	.078
Hata	12.002	55	.218			
Toplam	776.906	58				

* $p < .05$

Tablo 6 incelendiğinde, deney ve kontrol gruplarının “içerik” alt boyutu öntest puanlarına göre düzeltilmiş son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F = 4.622$, $p = 0.03$). Bunun yanı sıra gruplar üzerinde uygulanan deneysel işlemin konuşma becerisi üzerinde düşük düzeyde etkiye ($\eta^2 = 0.07$) sahip olduğu söylenebilir. Bu sonuç, öntestler kontrol edildiğinde son testlerdeki varyansın %0.7’sinin kavram karikatürleri ile yapılan öğretimden kaynaklandığını ortaya koymuştur. Belirlenen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için Bonferroni çoklu karşılaştırmalar testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarındaki Öğrencilerin Son Test-İçerik Puanlarına İlişkin Bonferroni İkili Karşılaştırmalar Test Sonuçları

Karşılaştırma	Ortalama Fark	SE	P	Bonferroni Düzeltilmiş 95% CI
DG ve KG	.264	.123	.036*	.018, .510
KG ve DG	-.264	.123	.036*	-.510, -.018

DG = Deney Grubu, KG = Kontrol Grubu; * $p < .05$

Tablo 7 incelendiğinde kavram karikatürleri ile yapılan etkinliklerin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ($\bar{X}=3.92$), kontrol grubundaki öğrencilerden ($\bar{X}=3.66$) ($MD = .264$, $SE = .123$, $p = .03$) daha başarılı olduğu görülmüştür. Sonuç olarak kavram karikatürleri ile yapılan öğretimin uygulandığı deney grubundaki öğrencilerin mevcut programa göre uygulama yapılan kontrol grubundaki öğrencilere göre konuşma becerilerinin içerik boyutunda daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda kavram karikatürleriyle yapılan öğretimin ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmede etkili olduğu görülmüştür. Kavram karikatürleriyle yapılan öğretimin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile mevcut öğretim programına göre öğretimin yapıldığı kontrol grubundaki öğrencilerin KBDR'den aldıkları puanlar karşılaştırıldığında, deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda, kavram karikatürleri ile yapılan öğretimin öğrencilerin genelde konuşma becerilerini, özelden ise bu becerinin alt boyutları olan dil ve anlatım, içerik ve sunum becerilerini geliştirmede etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bu sonucu literatürde yer alan çeşitli çalışmalar da desteklemektedir. Kuru (2013a), çalışmasında akıcı konuşma problemi yaşayan bir ilkökul 5. sınıf öğrencisine çeşitli etkinlikler yaptırarak akıcı konuşma becerisi kazandırmayı amaçlamıştır. Araştırmasında kullanmış olduğu etkinliklerden biri de kavram karikatürleri üzerinde konuşma etkinliğidir. Araştırma sonucunda, kavram karikatürleri üzerinde konuşma etkinliği ve diğer etkinlikler akıcı konuşma problemi yaşayan öğrencinin konuşma becerisi üzerinde önemli bir gelişme sağlamıştır. Kuru (2013b), akıcı konuşma problemi yaşayan 10 öğrenciyle yaptığı bir başka çalışmada yine kavram karikatürleri üzerinde konuşma etkinliklerine yer vermiş ve önceki çalışmasıyla benzer sonuçlar elde etmiştir. Araştırmacı, öğrencinin akıcı konuşma becerisini ölçmek amacıyla gözlem formu kullanmış, gözlem maddelerini konuşmayı etkileyen psikolojik, fiziksel, konuşma ile ilgili (dilbilgisi, imla) ve konu ile ilgili olmak üzere dört farklı başlık altında sınıflandırmıştır. Kuru'nun (2013b) yaptığı araştırmadaki gözlem formu incelendiğinde konuşmayı etkileyen fiziksel unsur, konuşma ile ilgili (dilbilgisi, imla) ve konu ile ilgili başlıkları yapılan çalışmada yer alan sunum, dilbilgisi ve içerik alt boyutlarıyla paralellik gösterdiği anlaşılmıştır. Bu başlıklar altında elde edilen sonuçlar da yapılan araştırma ile benzerlik göstermektedir. KBDR'den ve rubriğin alt boyutlarından elde edilen bulguların tutarlı olması araştırmanın sonuçlarını güvenilir kılmaktadır.

Şeref ve Yılmaz (2015), görsel bir araç olarak karikatürün, Yemenli öğrencilerin Türkçe yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde kullanılabilirliği üzerine yaptıkları çalışmada, öğrencilerin gördüklerini ifade etmede başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Demirci (2019), "5E öğrenme modelinin öğrencilerin konuşma becerileri ve konuşma kaygılarına etkisi" adlı çalışmasının belirli aşamalarında kavram karikatürlerine yer vermiştir. 5E öğrenme modeline uygun olarak hazırlanan sekiz adet konuşma etkinliğinin giriş, uygulama ve değerlendirme aşamalarında kavram karikatürlerinden yararlanılmıştır. Öğrencilere karikatürler hakkında sorular sorularak konuşma yapmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda, 5E öğrenme modeli kullanılarak gerçekleştirilen konuşma etkinliklerinin, öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişimi için oldukça etkili olduğu, ancak konuşma kaygılarını azaltmak için yeterli düzeyde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Koç Akran ve Kocaman (2018) ise okul öncesi çocuklarla yaptıkları çalışmada, karikatüre dayalı öğrenme-öğretme modelinin çocukların konuşma ve dinleme becerilerine etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Uygulama yapılan öğrencilerin, karikatüre dayalı öğrenme-öğretme modeli uygulamaları sonucunda uzun cümleler kurdukları, karikatürler hakkında sorular sordukları, düşüncelerini farklı şekillerde ifade ettikleri vb. sonuçlarına ulaşmışlardır. Araştırmacılar, karikatüre dayalı öğrenme-öğretme modelinin öğrencilerde olaylara çok yönlü bakmayı, farklı fikirler ortaya koymayı sağladığını ifade etmişlerdir. Alanyazındaki benzer çalışmaların ve bu çalışmanın sonuçlarına göre, kavram karikatürlerinin hem doğrudan hem de konuşma becerisini geliştirecek diğer etkinliklerle birlikte kullanılmasının konuşma becerisinin gelişimine olumlu katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

Özbay (2005) ve Kurudayıoğlu (2003) kuramsal çalışmalarında, görseller üzerine konuşma etkinliklerinin konuşma eğitiminde kullanılabileceğini, sınıf seviyesine uygun görsellerin getirilip öğrencilerin anlatmasının istenebileceğini, böylece öğrencilerin konuşma becerilerinin gelişebileceğini ifade etmişlerdir. Uçgun (2007) ise, "konuşma eğitimini etkileyen faktörler" adlı çalışmada, konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmuştur. Araştırmacı, konuşma becerisinin geliştirilmesinde çeşitli resim, fotoğraf ve karikatürlerin konuşma eğitimi için önemli etkenler olduğunu dile getirmiştir. Bu deneysel araştırmadan elde edilen bulgular, kuramsal çalışmaları destekler nitelikte olup, literatüre katkı sağlamıştır.

Kavram karikatürleri, öğrencilerin birbirleri ile düşünce ve görüşlerini paylaşmasına olanak sağlamıştır. Diğer taraftan, öğrencilere tartışmalar yoluyla akranları ile etkileşim kurma ve fikir alışverişinde bulunma fırsatı sunmuştur. Huang ve Liu (2018), yaptıkları çalışmada tartışma temelli kavram karikatürlerinin, öğrencileri konuşmaya ve fikirlerini açık bir şekilde ifade etmeye yönlendirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Chen, Ku ve Ho (2009), kavram karikatürlerinin, öğrencilerin tartışma becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Başka bir araştırmada ise kavram karikatürlerinin, öğrencilerin düşüncelerini rahat bir şekilde ifade etmelerine katkı sağladığı vurgulanmıştır (Keogh ve Naylor, 1999). Bunun yanında, Chin ve Teou (2010) araştırmalarında kavram karikatürlerinin, öğrencilerin gerek sözlü, gerek yazılı ve gerekse resim yoluyla düşüncelerini açığa çıkarmalarına katkı sağladığını belirtmişlerdir.

De Lange (2009) kavram karikatürlerinin dil öğrenme için erişilebilir bir giriş noktası sağlayabileceğini ve öğrencilerin dil becerilerinin gelişimine katkı sunabileceğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, Dönmez (2013) yaptığı çalışmada karikatürle ders işlemenin, öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin gelişiminde geleneksel yöntemlere göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucunda kavram karikatürlerinin yalnızca öğrencilerin konuşma becerileri üzerinde değil aynı zamanda okuduğunu anlama ve yazma becerileri üzerinde de olumlu etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, yapılan birçok araştırmada kavram karikatürleriyle yapılan eğitimin etkililiğine işaret edilmiştir. (Balım, Çeliker, Türkoğuz, Evrekli ve Ekici, 2015; Chen vd., 2009; Durmaz, 2007; Foley, Boylan ve McTearnan, 2011; Kabapınar, 2005; Koçoğlu, 2012; Rule ve Auge, 2005; Tokcan ve Alkan, 2013).

Kavram karikatürleri, sadece konuşma becerisinin gelişiminde değil, başka öğretim alanlarında da öğrenci başarısının artmasına katkı sağlamaktadır. Örneğin, fen ve matematik eğitimi alanlarında kavram karikatürleriyle yapılan öğretimin, öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğunu gösteren çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Akamca ve Hamurcu, 2009; Akdeniz ve Atasoy, 2006; Atasayar, 2015; Atasoy ve Ergin, 2017; Atılğanlar, 2014; Balım vd., 2008; Baysarı, 2007; Ceylan, 2015; Dabell, 2008; Davidson ve Askew, 2012; Durmaz, 2007; Evsen, 2013; Gafoor ve Shilna, 2013; Göksu, 2014; Güler, 2010; Güler vd., 2013; Kabapınar, 2005; Meriç, 2014; Ocak vd., 2015; Stephenson ve Warwick, 2002; Taşlıdere, 2013; Taşkın, 2014; Uğurel ve Moralı, 2006; Webb, Williams ve Meiring, 2008; Yavuz ve Büyükeksi, 2011). Kavram karikatürleriyle gerçekleştirilen eğitimin eğlenceli olması, kavram karikatürlerinin eğlendirirken öğretici olması, öğrencinin derse aktif katılımını sağlaması ve öğrencinin dikkatini canlı tutması gibi sebeplerin, kavram karikatürleriyle yapılan eğitimin etkili olmasını sağladığı söylenebilir.

İncelenen araştırma sonuçları, kavram karikatürlerinin öğretim sürecinde öğrencilerin öğrenmelerine olumlu katkılar sağladığını göstermektedir. Bu noktada öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için özellikle Türkçe derslerinde kavram karikatürleriyle desteklenmiş öğretim yönteminin kullanılması, kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesini sağlayabilir. Öğretmenler konuşmakta çekingen davranan öğrencilere cesaret vermek amacıyla kavram karikatürlerini kullanarak öğrencileri konuşmaya motive edebilir. Böylece öğrenciler, yapacakları konuşmalarla kendilerini ifade etme fırsatı bulabilirler. Bu durum, onların derse olan bakış açılarını da olumlu yönde etkileyebilir. Diğer taraftan, öğretmenler kavram karikatürleri aracılığıyla bütün öğrencilerin katılımını sağlayacak hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma çalışmalarına yer verebilir. Türkçe derslerine yönelik olan bütün becerilerin kazandırılmasında, kavram karikatürlerinden yararlanılabilir. Kavram karikatürleri oluşturulurken öğrenci görüşleri alınabilir. Öğrencileri aktif bir şekilde sürece katarak etkinlikler düzenlenebilir,

öğrenciler tarafından oluşturulan kavram karikatürleri de ders materyali olarak kullanılabilir. Ayrıca kavram karikatürlerinin hazırlaması ve uygulanması açısından gerek öğretmen gerekse öğretmen adaylarına bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Bu çalışmada kavram karikatürleriyle gerçekleştirilen öğretimin, öğrencilerin konuşma becerilerine etkisi araştırılmıştır. Bu çalışmadan farklı olarak, kavram karikatürlerinin diğer temel dil becerileri üzerindeki etkisine bakılabilir. Ayrıca, öğrencilerin Türkçe derslerindeki motivasyonu veya tutumu üzerindeki etkisi araştırılabilir. Kavram karikatürleriyle yapılan öğretimin etkisi, Türkçe dersi dışındaki derslerde de incelenebilir.

Araştırmanın Güçlü Yanları ve Sınırlılıkları

Araştırmada, kavram karikatürlerinin konuşma becerisi üzerinde olumlu etki yarattığı belirlenmiştir. Bu yönüyle, alanyazına katkı sağlamıştır. Ölçülmesi zor ve diğer becerilere göre çalışma alanı daha dar olan konuşma becerisine ve Türkçe dersleri için sınırlı sayıda çalışmaya konu olan kavram karikatürlerine odaklanması araştırmanın güçlü yanını oluşturmuştur. Araştırmada kullanılan kavram karikatürlerinin konu alanına özgü olarak araştırmacılar tarafından oluşturulması araştırmayı güçlü kılan bir başka nedendir.

Araştırmanın güçlü yanlarının yanı sıra birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Uygulama sürecinde deney grubunun kalabalık olması nedeni ile sınıfta fazla gürültü olması, her öğrenci ile birebir ilgilenmenin ve sınıf hakimiyetini sağlamanın zor olması araştırmanın en önemli sınırlılığını oluşturmuştur. Öte yandan, bu çalışmada kullanılan tüm kavram karikatürleri yazısız olarak tasarlanmıştır. Yazılı, çalışma yaprağı ve poster şeklinde karikatürlerin de kullanılarak kavram karikatürlerinin çeşitlendirilmemiş olması bir diğer sınırlılıktır. Son olarak, kontrol grubundaki Türkçe derslerinin araştırmacılar tarafından işlenmemesi de araştırmanın sınırlılığı olarak gösterilebilir.

Kaynakça

- Akamca, G. O. ve Hamurcu, H. (2009). Analojiler, kavram karikatürleri ve tahmin-gözlem-açıklama teknikleriyle desteklenmiş fen ve teknoloji eğitimi. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 4(4), 1186-1206.
- Akdeniz, A. R. ve Atasoy, Ş. (2006). *Kavram karikatürlerinin havaya fırlatılan topa etkiyen kuvvetler konusundaki yanlışları gidermeye etkisi*. VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dilbilgisi öğretimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akyol, H. (2016). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alerby, E. (2003). 'During the break we have fun': A study concerning pupil's experience of school. *Educational Research*, 45(1), 17-28.
- Arıkurt, E. (2014). *Kavram karikatürlerinin ve kavramsal değişim metinlerinin ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin başarılarına, kavramsal değişimlerine ve tutumlarına etkisinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Atasayar, Y. G. (2015). *Fen eğitiminde kavram karikatürü uygulamasının ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin motivasyonları üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Atasoy, Ş. ve Ergin, S. (2017). The effect of concept cartoon-embedded worksheets on grade 9 students' conceptual understanding of Newton's Laws of Motion. *Research in Science & Technological Education*, 35(1), 58-73.
- Atılğanlar, N. (2014). *Kavram karikatürlerinin ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin basit elektrik devreleri konusundaki kavram yanlışları üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, M. (2011). *Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balım, A. G., Çeliker, H. D., Türkoğuz, S., Evrekli, E. ve Ekici, D. İ. (2015). Kavram karikatürleri destekli probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin kavramsal anlama düzeyleri ile problem çözme becerisi algıları üzerine etkisi. *Journal of Turkish Science Education*, 12(4), 53-76.
- Balım, A. G., İnel, D. ve Evrekli, E. (2008). Fen öğretiminde kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algısına etkisi. *İlköğretim Online*, 7(1), 188-202.
- Baysarı, E. (2007). *İlköğretim düzeyinde 5. sınıf fen ve teknoloji dersi canlılar ve hayat ünitesi öğretiminde kavram karikatürü kullanımının öğrenci başarısına, fen tutumuna ve kavram yanlışlarının giderilmesine olan etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bulut, K. (2015). *Mikro öğretim tekniğinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma beceri ve kaygılarına etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Deneysel desenler öntest- sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ceylan, Ö. (2015). *Fen öğretiminde kavram karikatürü kullanımının 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve bilişsel yapılarına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

- Chen, W. C., Ku, C. H. ve Ho, Y. C. (2009). *Applying the strategy of concept cartoon argument instruction to empower the children's argumentation ability in a remote elementary science classroom*. 13th European Conference for Research on Learning and Instruction etkinliğinde sunulmuş bildiri, Amsterdam, Hollanda.
- Chin, C. ve Teou, L. Y. (2009). Using concept cartoons in formative assessment: Scaffolding students' argumentation. *International Journal of Science Education*, 31(10), 1307-1332.
- Chin, C. ve Teou, L. Y. (2010). Formative assessment: Using concept cartoon, pupils' drawings, and group discussions to tackle children's ideas about biological inheritance. *Journal of Biological Education*, 44(3), 108-115.
- Coll, R. K. (2005). The role of models and analogies in science education: Implications from research. *International Journal of Science Education*, 27(2), 183-198.
- Dabell, J. (2008). Using concept cartoons. *Mathematics Teaching Incorporating Micromath*, 209, 34-46.
- Dalacosta, K., Kamariotaki-Paparrigopoulou, M., Palyvos, J. A. ve Spyrellis, N. (2009). Multimedia application with animated cartoons for teaching science in elementary education. *Computers and Education*, 52(4), 741-748.
- Davidson, S. ve Askew, M. (2012). Concept cartoons as a way to elicit understandings and encourage reasoning about decimals in year 7. J. Dindyal, L. P. Cheng ve S. F. Ng (Ed.), *Proceedings of the 35th Annual Conference of the Mathematics Education Research Group of Australasia* içinde (s. 218-225). Mathematics Education Research Group of Australasia, Australia.
- De Lange, J. (2009) *Design based research: The use of Concept Cartoons in Flemish science education-improvement of the tools and effectiveness in learners' language skills*. ESERA Conference etkinliğinde sunulmuş bildiri, İstanbul, Türkiye. <http://www.esera2009.org/fulltextpaper.asp> adresinden erişildi.
- Demir, Y. (2008). *Kavram yanlışlarının belirlenmesinde kavram karikatürlerinin kullanılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Demirci, E. (2019). *5E öğrenme modelinin ortaokul öğrencilerinin konuşma becerileri ve konuşma kaygılarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- Dönmez, F. A. (2013). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretiminde okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin gelişmesinde karikatürün etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Durmaz, B. (2007). *Yapılandırıcı fen öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrencilerin başarısı ve duyuşsal özelliklerine etkisi (Muğla ili merkez ilçe örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Dweck, C. (2000). *Self theories: Their role in motivation, personality and development*. London: Routledge.
- Erdem, A. (2012). *Yapılandırıcı karma öğrenme ortamlarının dinleme ve konuşma becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Evsen D. M. (2013). *Sınıf öğretmenleri adaylarının fen ve teknoloji dersinde kullanılan kavram karikatürlerine yönelik görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Foley, M., Boylan, B. ve McTearnan, N. (2011). An investigation of how initial teacher education supports the development of primary trainees' understanding of philosophy for children and concept cartoons. *Teacher Education Advancement Network Journal*, 2(1), 1-21.

- Gafoor, K. A. ve Shilna, V. (2013). *Role of concept cartoons in chemistry learning*. Two Day National Seminar On Learning Science by Doing – Sciencing etkinliğinde sunulmuş bildiri, Madampam, Kannur.
- Göksu, F. C. (2014). *Doğrular, açılar ve çokgenler konularının kavram karikatür destekli yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre işlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Güler, H. K. (2010). *Karikatür kullanılarak yapılan öğretimin ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin matematik dersi doğal sayılar alt öğrenme alanındaki akademik başarılarına ve matematik dersine karşı tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, H. K., Çakmak, D. ve Kavak, N. (2013). Karikatürlerle yapılan matematik öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 149-160.
- Gürhan, D. (2013). *Ses eğitimi çalışmalarının politikacıların konuşma becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Huang, T. H. ve Liu, S. (2018, Mart). *The development and study of a discussion-based concept cartoon system*. 8th International Conference on Studies in Education, Law, Economics and Business Management etkinliğinde sunulmuş bildiri, Londra.
- İnel, D. (2012). *Kavram karikatürleri destekli probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin problem çözme becerileri algılarına, fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarına ve kavramsal anlama düzeylerine etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kabapınar, F. (2005). Yapılandırmacı öğrenme sürecine katkıları açısından fen derslerinde kullanılabilir bir öğretim yöntemi olarak kavram karikatürleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 5(1), 101-146.
- Kartallıoğlu, N. (2015). *Bilişsel farkındalık stratejilerinin 7. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keogh, B. ve Naylor, S. (1999). Concept cartoons, teaching and learning in science: An evaluation. *International Journal of Science Education*, 21(4), 431-446.
- Keogh, B., Naylor, S. ve Wilson, C. (1998). Concept cartoons: A new perspective on physics education. *Physics Education*, 33(4), 219-224.
- Kinchin, I. M. (2004). Investigating students' beliefs about their preferred role as learners. *Educational Research*, 46(3), 301-312.
- Koç Akran, S. ve Kocaman, İ. (2018). Karikatüre dayalı öğrenme-öğretme modelinin okul öncesi öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine etkisi. *E-International Journal of Educational Research*, 9(2), 105-122.
- Koçoğlu, E. (2012). *6. sınıf sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının erişiyeye göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Korucu, S. (2009). *Çokgenler konusunda karikatür ve bilgisayar destekli öğretim yöntemlerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuru, O. (2013a). Akıcı konuşma problemi yaşayan ilköğretim 5. sınıf öğrencisinin konuşma becerisini geliştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 88-105.
- Kuru, O. (2013b). *Akıcı konuşma problemi yaşayan ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurudayıoğlu, A. G. M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13(13), 287.

- Kusumaningrum, I. A., Ashadi ve Indriyanti, N. Y. (2018). Concept cartoons for diagnosing student's misconceptions in the topic of buffers. *Journal of Physics: Conference Series*, 1022. doi:10.1088/1742-6596/1022/1/012036
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personel Psychology*, 28, 563-575.
- Long, S. ve Marson, K. (2003). Concept cartoons. *Investigating*, 19(3), 22-23.
- Lou, S. J., Shih, R. C., Tseng, K. H., Diez, C. R. ve Tsai, H. Y. (2010). How to promote knowledge transfer through a problem-based learning internet platform for vocational high school students. *European Journal of Engineering Education*, 35(5), 539-551.
- Maden, S. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *EKEV Akademi Dergisi*, 44, 145-154.
- McDonough, A. (2002). *Naive and yet knowing: Young learners' portray beliefs about mathematics and learning* (Yayımlanmamış doktora tezi). Australian Catholic University, Australia.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *İlköğretim Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Millî Eğitim.
- Meriç, G. (2014). *Fen ve teknoloji dersinde kavram karikatürlerinin öğrencilerin kavramsal anlama, motivasyon ve tutum düzeyleri üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Morris, M., Merritt, M., Fairclough, S., Birrell, N. ve Howitt, C. (2007). Trialing concept cartoons in early childhood teaching and learning of science. *Teaching Science*, 53(2), 42-45.
- Naylor, S. ve Keogh, B. (1999). Constructivism in classroom: Theory into practice. *Journal of Science Teacher Education*, 10(2), 93-106.
- Naylor, S. ve Keogh, B. (2000). *Concept cartoons in science education*. Millgate, Richmond: Millgate House.
- Naylor, S., Downing, B. ve Keogh, B. (2001). *An empirical study of argumentation in primary science, using concept cartoons as the stimulus*. European Science Education Research Association Conference etkinliğinde sunulmuş bildiri, Thessaloniki, Yunanistan.
- Naylor, S., Keogh, B. ve Downing, B. (2007). Argumentation and primary science. *Research in Science Education*, 37(1), 17-39.
- Ocak, İ., Islak, G. F. ve Ocak G. (2015). İlkokul 4. sınıf fen bilimleri dersinde kavram karikatürü kullanımının akademik başarıya etkisi [Özel sayı]. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 119-132.
- Orhan, S. (2010). *Altı şapkalı düşünme tekniğinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmesine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özbay, M. (2005). Sesle ilgili kavramlar ve konuşma eğitimi. *Millî Eğitim*, 168, 116-125.
- Özer, A. (1985). *Karikatürün reklamlarda kullanımı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özer, A. (2007). *Karikatür ve eğitim*. <http://www.atilaozermuzeevi.com/2006/11/karikatur-ve-egitim-2.html> adresinden erişildi.
- Öztürk, A. (1997). *Tiyatro dersinin öğretmen adaylarındaki sözel iletişim becerilerine etkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Rule, A. C. ve Auge, J., 2005. Using humorous cartoons to teach mineral and rock concepts in sixth grade science class. *Journal of Geoscience Education*, 53(5), 548-558.
- Sallabaş, M. E. (2011). *Aktif öğrenme yönteminin ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Sargın, M. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma becerilerinin değerlendirilmesi. Muğla ili örneğinde* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Sayın, Ş. (2015). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi 7. sınıf 'ışık' ünitesinin öğretiminde kavram karikatürleri kullanımının öğrencilerin akademik başarıları, sorgulayıcı öğrenme becerileri algıları ve motivasyonları üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Sexton, M. (2010). *Using concept cartoons to access student beliefs about preferred approaches to mathematics learning and teaching*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED520967.pdf> adresinden erişildi.
- Soy, O. (2019). *Kavram karikatürleri aracılığıyla ilkokul 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin okuma-yazma becerilerinin geliştirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Steininger, R. (2014). How concept cartoons stimulate small group discourse in upper secondary chemistry classes. *E-Book Proceedings of the ESERA 2013 Conference: Science Education Research For Evidence-based Teaching and Coherence in Learning* içinde (s. 75-84). Nicosia, Cyprus.
- Stephenson, P. ve Warwick, P. (2002). Using concept cartoons to support progression in students' understanding of light. *Physics Education*, 37(2), 135-141.
- Şahin, A. (Ed.). (2015). *Konuşma eğitimi yöntemler ve etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şengül, S. ve Aydın, Y. (2013). Kavram karikatürleriyle zenginleştirilmiş öğrenme ortamının öğrencilerin matematik kaygılarına etkisinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 639-659.
- Şeref, İ. ve Yılmaz, İ. (2015). Yemenli öğrencilerin Türkçe yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilmesinde karikatür kullanımına yönelik bir uygulama. *Turkish Studies*, 10(7), 835-860.
- Taşkın, Ö. (2014). *Fen ve teknoloji öğretiminde kavram karikatürü kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Taşlıdere, E. (2013). Kavram karikatürleri ile zenginleştirilmiş çalışma yapraklarının öğrencilerin geometrik optik konusundaki kavramsal anlamalarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 162-178.
- Temizkan, M. (2009). Akran değerlendirmenin konuşma becerisinin geliştirilmesi üzerindeki etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 90-112.
- Temizkan, M. ve Atasoy, A. (2016). Konuşma becerisinde aşamalı gelişim modelinin etkililiği üzerine bir değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 78-97.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tokcan, H. ve Alkan, G. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrenci başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 1-19.
- Uçgun, D. (2007). Konuşma eğitimini etkileyen faktörler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 59-67.
- Uğurel, I. ve Moralı, S. (2006). Karikatürler ve matematik öğretiminde kullanımı. *Milli Eğitim Dergisi*, 35(170), 47-66.
- Van der Mark, M. H. (2011). *The use of narratives and concept cartoons in the professional development of teachers to achieve higher-order thinking skills and deep learning about the evolution of life and geological time* (Doktora tezi). University of Johannesburg, Johannesburg.
- Webb, P., Williams, Y. ve Meiring, L. (2008). Concept cartoons and writing frames: Developing argumentation in South African science classrooms?. *African Journal of Research in SMT Education*, 12(1), 4-17.
- Yavuz, S. ve Büyükeksi, C. (2011). Kavram karikatürlerinin ısı-sıcaklık kavramlarının öğretiminde kullanılması. *Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi*, 1(2), 25-30.

- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. bs.). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, İ. (2008). *Kavram karikatürlerinin kavram yanlışlarının tespitinde ve giderilmesinde kullanılması: Düzgün dairesel hareket* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yin, Y. K., Bing, K. W. ve Zakariya, Z. (2016). Peer learning with concept cartoons mediated computer in secondary school economics. *International Journal of Business and Social Science*, 7(12), 93-103.
- Yüceer, D. (2014). *Türkçe öğretmenliği birinci sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ek 1. Konuşma Becerisi Değerlendirme Rubriği

Hiç Gözlenmedi (1), Gözlenmedi (2), Kısmen Gözlendi (3), Gözlendi (4), Tamamen Gözlendi (5)

No	A. DİL VE ANLATIM	1	2	3	4	5
1.	Konuşurken seviyesine uygun cümleler kuruyor mu?					
2.	İşitilebilir bir ses tonu kullanıyor mu?					
3.	Standart Türkçe (İstanbul Türkçesi) ile konuşuyor mu?					
4.	Tonlama ve vurguları uygun yerlerde kullanıyor mu?					
5.	Uygun bir hitapla konuşuyor mu?					
6.	Nezakat kurallarına uygun konuşuyor mu?					
7.	Telaffuzunda zorlandığı kelimeler oluyor mu?					
8.	Anlaşılır şekilde konuşuyor mu?					
	B. İÇERİK					
9.	Konunun ana düşüncesini yansıtabiliyor mu?					
10.	Konuşmasını günlük yaşamla ilişkilendiriyor mu?					
11.	Konu dışına çıkıyor mu?					
12.	Gereksiz yere kelime tekrarı yapıyor mu?					
13.	Konuyu örneklerle açıklıyor mu?					
14.	Konuşmasında neden-sonuç ilişkisi kurabiliyor mu?					
15.	Olayları oluş sırasına göre (konuşma planı) anlatıyor mu?					
16.	Konuyla ilgili çıkarımlar yapabiliyor mu?					
	C. SUNUM					
17.	Konuşurken jest ve mimik kullanıyor mu?					
18.	Topluluk önünde rahat konuşuyor mu?					
19.	Konuşurken göz teması kuruyor mu?					
20.	Uygun bir ses tonuyla (dinleyicilerin konuşmayı takip edebileceği ses tonu) konuşuyor mu?					
21.	Gereksiz duraklamalar yapıyor mu?					
22.	Konuşma akıcılığını bozacak gereksiz sesler (eee,ıı vs.) çıkarıyor mu?					
23.	Gereksiz hareketler yapıyor mu?					
24.	Konuşurken heyecanlanıyor mu?					
25.	Konuşma süresini etkili bir şekilde kullanıyor mu?					
26.	Konuşmayı uygun ifadelerle bitiriyor mu?					
27.	Uygun ses hızıyla (dinleyicilerin konuşmayı takip edebileceği ses hızı) konuşuyor mu?					
28.	Konuşmasını dengeli bir solunumla gerçekleştirebiliyor mu?					